

19. Кононенко Н. Епос та плач: про витoki української думи. / Н. Кононенко. – Родовід. – 1993. – Ч. 6. – С. 29.
20. Мошик М. Кобзарі та бандуристи Сумщини. / М. Мошик, Б. Жеплинський, А. Горняткевич. – Суми : Козацький вал, 1999. – С. 5.
21. Смолич Ю. Середньовічний одяг і босяцький намул. / Ю. Смолич // Комсомолец України. – 1927. – 7 травня.
22. Срезневський И. В. Материалы для словаря древнерусского языка по письменным памятникам. / И. Срезневский. – М. : ГКС, 1958. – Т. I.
23. Черемський К. Повернення традицій: з історії нищення кобзарства. / К. Черемський. – Харків : Центр Леся Курбаса, 1999. – С. 179 .
24. Черемський К. П. Шлях звичаю / К. Черемський. – Х. : Глас, 2002. – С. 444.
25. Черемський К. Традиційне співоцтво. Українські співці-музиканти в контексті світової культури. / К. Черемський. – Харків : Атос, 2008. – С. 85.

### РЕЗЮМЕ

**М. А. Суховий.** Кобзарское искусство как один из ведущих факторов воспитания национальных ценностей у студенческой молодежи.

*В статье автор коснулся глубин зарождения кобзарского искусства, его влияния на формирование патриотизма в кобзарской среде, раскрывает этапы возрождения песнопения народных гомеров и их влияние на формирование народной идеи.*

*Исследователь особенно подчеркивает задания молодого поколения кобзарей как объединительного звена глубокой народности старинных дум с мелодикой и тематикой современности. В статье раскрывается широкая панорама тяжелых кобзарских дорог, кобзарского смело-правдивого слова и героизма кобзарей наших дел.*

**Ключевые слова:** воспитание, духовность, кобзарство, кобзарь, молодежь, народ, нация, национальные ценности, фольклор, формирование.

### SUMMARY

**M. Sukhoviyy.** Kobzar art as one of the leading factors in values among students.

*Analysing the problem the author touches upon the roots of kobzar appearing, its influence on the formation of patriotism in kozak surrounding. The author examines the stages of singing and playing revival «Folk Gomers» and their influence on the growing of national idea. The researcher points out the tasks of young kobzars as linking point of folk's ancient thoughts, and melodics, subjects of the present days. The article exposes a wide panorama of hard kobzar's roads and heroism of contemporary kobzars.*

**Key words:** upbringing, spirituality, kobzarstvo (folk singing), kobzars, youth, young people, people, nation, national values, folk, formation.

УДК 371.388-057.87:378.661

**Л. В. Філіппова**

Національний медичний університет  
імені О. О. Богомольця

### САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ

*У статті розглянуто як можна отримати компетентних спеціалістів фармацевтичної промисловості за правильної організації самостійної роботи вчорашніх школярів; як самостійна робота студентів фармацевтичного факультету може впливати на подальший розвиток професійних навичок. Досліджено види самостійної роботи студентів, які використовуються в Національному медичному університеті, та взаємозв'язки, що виникають:*

*студент – викладач, студент – студент.*

**Ключові слова:** *спеціалісти, фармацевтична промисловість, самостійна робота, професійні навички, взаємозв'язки.*

**Постановка проблеми.** Самостійна робота є невід'ємною складовою підготовки та формування конкурентоспроможного фахівця на сучасному ринку праці. Одним з головних завдань вищої медичної школи є розвиток у студентів здатності до самовдосконалення та самоосвіти. Для вирішення цього завдання необхідно змінити традиційну форму передачі знань у готовому вигляді від викладача до студента. Для досягнення успіху необхідно спонукати студента перейти від пасивного споживання знань до активної дії, що допомагає йому сформулювати проблему, знайти оптимальні шляхи для рішення головних питань. З уміння ефективно опрацьовувати лекційний матеріал, розпочинається формування власних оцінних суджень, прагнення до самоосвіти, розвиток умінь самостійно навчатися, усі ці риси сприяють глибокому засвоєнню наукових знань та їх творчій реалізації в майбутній професійній діяльності. Самостійна робота розвиває у студента таку важливу рису, як самовиховання, що є важливим показником активності та зрілості особистості.

**Аналіз актуальних досліджень.** Поняття «самостійна робота» в педагогіці трактується неоднозначно. Ця неоднозначність значною мірою пов'язана з ототожненням таких понять, як «самостійність», «самостійна діяльність», «самостійне заняття», «самоосвіта». Багато дослідників під самостійною роботою розуміють заплановану роботу студента, яка виконується за завданнями та методичними рекомендаціями викладача, але без його участі.

Як засвідчив аналіз вітчизняної і зарубіжної літератури, під самостійною роботою більшість авторів [1; 2; 4; 5; 7; 8] розуміють будь-яку роботу, яка організована викладачем і спрямована на досягнення певної дидактичної мети у спеціально відведений для цього час. Самостійна робота дає змогу констатувати, що необхідно перенести центр ваги з інформації на набуття навичок самостійного її аналізу, на розвиток ініціативи, активності самої особистості, уміння отримувати потрібні знання.

У педагогічній науці використовуються різні підходи до класифікації самостійної роботи, наприклад: за умовами виконання [9]; за способом накопичення фактичних знань з предмета [3]; за обов'язковістю [6]. Деякі автори (Н. Дайрі, В. Козаков, П. Підкасистий) убачають основну мету

самостійної роботи у формуванні самостійності особистості.

Усі автори подають різні визначення «самостійної роботи» та наголошують на різних її аспектах. Проте водночас вони погоджуються, що самостійна робота є невід'ємною частиною навчання під час підготовки майбутніх фахівців. Розумова, творча самостійність є одним із конкретних проявів самостійності як властивості особистості.

**Мета статті.** У самостійній роботі студента фармацевтичного факультету ми наголошуємо на визначенні додаткової мети самим студентом відповідно до навчального плану. Це приводить до того, що студент самостійно визначає додаткові навчальні цілі. Нашою метою було показати вплив викладача на розвиток та організацію самостійної роботи студента, як викладач намагається під час самостійної роботи активізувати пізнавальну діяльність студента у процесі викладання природничо-наукових дисциплін, тим самим спонукає його перейти від пасивного стану до активного суб'єкта навчально-пізнавальної діяльності, вплив керованого процесу професійно-педагогічного спілкування на виникнення зв'язків студент – студент.

**Виклад основного матеріалу.** Дотепер основна функція вищих навчальних закладів полягала у передачі інформації традиційним шляхом майбутнім фахівцям фармацевтичної галузі. Однак для отримання конкурентоспроможних та висококваліфікованих фахівців фармацевтичної галузі необхідно виховувати творчу особистість студента. Як відомо, творчість неможлива без знань. Таким чином, необхідно поєднати інформаційну і творчу функції освіти. Для цього потрібно розвивати показники активності та зрілості особистості, тим самим розвивати самовиховання у студентів фармацевтичного факультету.

Для досягнення мети ми на кафедрі «Медичної та загальної хімії» Національного медичного університету організуємо самостійну роботу таким чином, щоб знайти індивідуальний підхід до кожного студента. Аудиторна робота повинна бути максимально виконана всіма студентами фармацевтичного факультету без винятку. Додатково викладач повинен підготувати більш складні завдання для найкращих студентів. Завдання класифікуємо за рівнями складності і значущості для професійної підготовки майбутніх фахівців.

Такий підхід класифікації самостійної роботи сприяє становленню творчої позиції студента, що пов'язується з опануванням умінь

конструювати, проектувати та прогнозувати власний освітній процес. Самостійна робота поглиблює знання формує інтерес до пізнавальної діяльності, до оволодіння прийомами процесу пізнання, сприяє розвитку пізнавальних здібностей. Ефективна самостійна робота забезпечується сукупністю завдань різних типів (навчальних, прикладних і дослідницьких). Завдання з метою засвоєння знань та набуття вмінь і навичок, формування системи поведінки виконуються студентом під керівництвом викладача.

Отже, самостійна робота – це робота, організована викладачем, пов'язана з розвитком особистості студента як суб'єкта професійної діяльності. У процесі виконання самостійної роботи студент є суб'єктом власної навчально-пізнавальної діяльності, він здатний формувати індивідуальну освітню траєкторію навчання.

На кафедрі ми використовували різні види самостійних робіт. Наприклад, *аудиторна самостійна робота*, яка відбувається безпосередньо за участі та під контролем викладача.

Цю роботу вводять для того, щоб під час аудиторних занять виявити причини появи помилок, які викладач спостерігає під час охоплення значного обсягу інформації студентами. Тому студент під час виконання аудиторної самостійної роботи швидко отримує необхідну консультацію з боку керівника самостійної роботи. Консультація під керівництвом викладача відбувається і під час читання лекцій та у процесі проведення семінарських, практичних та лабораторних занять.

Аудиторна самостійна робота вимагає від студента вміння слухати та записувати лекційний матеріал, виступати з доповідями на наукових конференціях, формулювати наукову точку зору, відповідати на заліках, іспитах. Ця форма самостійної роботи формує такі риси для обраної професії, як комунікабельність, риторична культура, критичне самооцінювання та креативність.

Наступний вид – *позааудиторна самостійна робота*, яка реалізується студентом у режимі вільного часу, найчастіше *за межами аудиторії*. Цей вид самостійної роботи не вимагає безпосередньої участі викладача у процесі самостійного формулювання знань.

Позааудиторна самостійна робота має дві взаємопов'язані підсистеми – систематичну та акордну самостійну роботи. Під систематичною розуміють роботу, яка рівномірно розподілена впродовж

певного часового проміжку і дозована невеликими порціями, а під акордною – довготривалу роботу. Головною метою акордної роботи є перетворення набутих навичок у нову якісну структуру. У цій новій структурі відбувається узагальнення набутих професійних навичок.

Позааудиторна самостійна робота вимагає від студента фармацевтичного факультету конспектування та опрацювання відповідної наукової літератури, доопрацювання та оформлення лекційного матеріалу, опрацювання матеріалу за посібниками, підручниками та іншими джерелами інформації, підготовки до заліку, іспиту, підготовки до виступу з доповіддю на науковій конференції. Саме така самостійна робота формує у студента риси, які стають головними для обраної професії: самовиховання, самоосвіту, інформаційну компетентність, саморозвиток та самоактуалізацію (рис. 1).

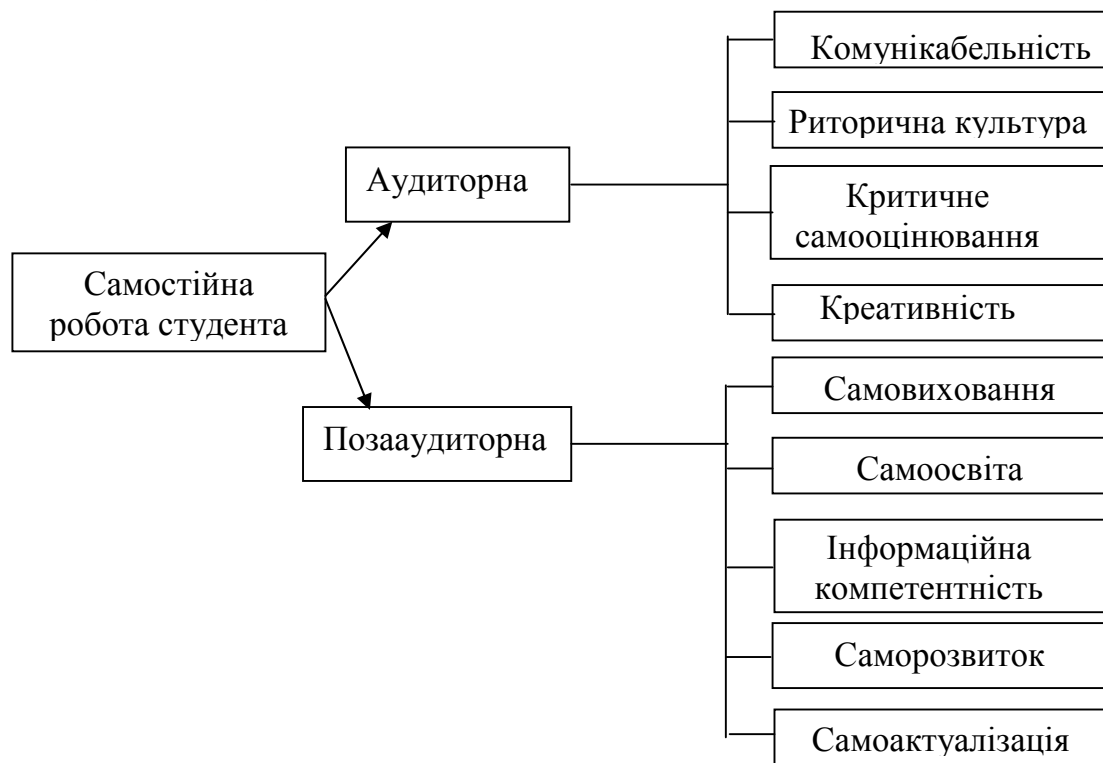


Рис. 1. Структура видів самостійної роботи студентів та формування професійних рис

Ми вважаємо, що успіх виконання самостійної роботи залежить від діалогу між студентами на професійні теми, тобто від навчального середовища, в якому перебуває студент. Дійсно, ці зв'язки відіграють велику роль. Як доводять спостереження, створення наукового мікроклімату у групі сприяє пізнанню особистості, обміну інформацією, організації діяльності. Усі

ці чинники поглиблюють зв'язки викладач – студент, студент – студент завдяки керованому процесу професійно-педагогічного спілкування. Система зв'язків спілкування схематично подана на рис. 2.

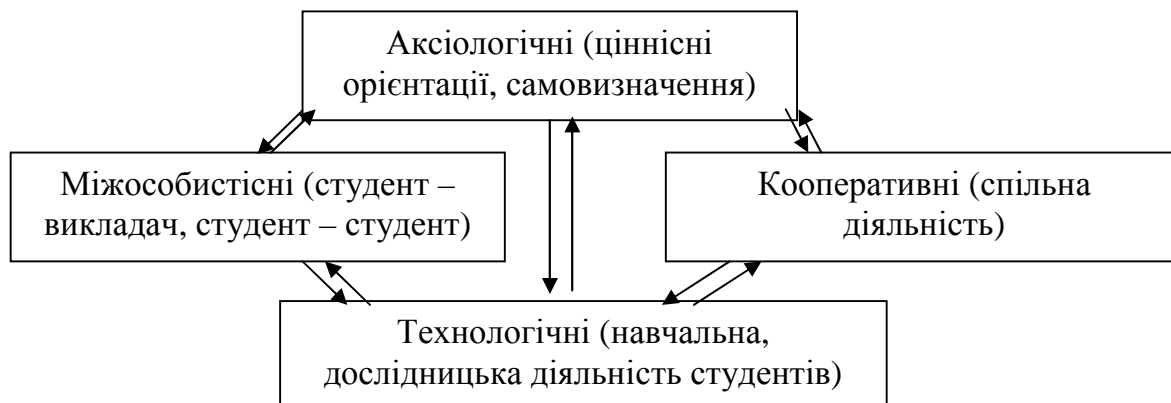


Рис. 2. Система зв'язків професійного неперервного саморозвитку студентів.

Для організації активного оволодіння знаннями у процесі аудиторної роботи викладач працює не із студентами «взагалі», а з конкретною особистістю. Перед викладачем постає завдання розвинути найкращі якості студента як майбутнього фахівця фармацевтичної галузі.

Таким чином, зв'язок викладач – студент є пріоритетним. Спостереження засвідчують, що студенту-першокурснику потрібен час на процес адаптації, де головну роль відіграє поведінка та ставлення викладача до студентів. Як доводять наші дослідження, найбільш адаптованими є студенти з високою усвідомлюваною самооцінкою. Найменшу адаптованість мають студенти з низькою самооцінкою. Спілкування студентів між собою та з викладачем пришвидшує процес адаптації першокурсників і сприяє активізації пізнавальної діяльності студентів. Як показують спостереження, основною умовою організації самостійної роботи є активність самого студента, яку може викликати лише викладач навчального закладу, але змусити студента до активності не може.

На нашу думку, роль викладача у процесі самостійної роботи студента полягає у плануванні, забезпеченні взаємозв'язку окремих компонентів системи навчальної діяльності, контролі навчальної діяльності та корекції дії. За цих умов викладач перетворюється на організатора навчальної діяльності студентів, активізує та спрямовує їх мислення. Студент знаходиться в колі, координованому викладачем, і здійснює такі кроки: планує свої дії, об'єднує свої ресурси для знаходження розв'язку

завдання, здійснює самоконтроль. Тобто самоорганізація студента відбувається за рахунок прямих і зворотних зв'язків із зовнішнім середовищем. Зовнішнім є інформаційно-освітнє середовище, в якому відбувається процес навчання. Це середовище характеризується притаманними йому динамічністю, міждисциплінарними зв'язками та інформаційно-комунікативними можливостями. Спілкування викладача зі студентом є важливим чинником у формуванні навичок самостійної роботи, дозволяє стимулювати процес виконання завдань і визначає рівень готовності кожного студента до професійної діяльності.

**Висновки.** Отже, самостійна робота – це цілеспрямований, тривалий, послідовний, педагогічний та психологічний процес, який має велике виховне значення: вона формує самостійність не лише окремих умінь і навичок, але й особистість майбутнього фахівця. Студенти навчаються планувати свою навчальну діяльність і контролювати перебіг її виконання. Завдяки формуванню пізнавальної перспективи посилюється мотивація до самостійної роботи, яка дає змогу розкрити професійний та особистісний творчий потенціал студента. Як довели спостереження, для організації успішного виконання самостійної роботи потрібно дотримуватися таких вимог, а саме:

1. Завдання для самостійної роботи повинні привертати увагу студента та зацікавлювати їх. Вони повинні викликати потребу у вивченні цього матеріалу під впливом розкриття його значення для формування професійних здібностей.

2. Самостійні завдання повинні будуватися з поступовим ускладненням, тим самим вимагаючи від студента осмислення та вміння використовувати здобуті попередні знання і навички.

3. Викладачі повинні бути не лише організаторами самостійної роботи, але й уміти привернути увагу студента до характерних особливостей здобутої інформації та дати своєчасні рекомендації щодо їх поглибленого самостійного опрацювання.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Андропов Б. А. Научно-методические основы организации самостоятельной работы студентов / Б. А. Андропов. – Свердловск, 1991. –110 с.
2. Белкин Е. Л. Педагогические основы организации самостоятельной работы студентов. / Е. Л. Белкин. – Орел, 1989. –236 с.
3. Карпова К. И. Виды самостоятельной работы и ее обеспечение К. И. Карпова // Использование в учебном процессе высшей школы методов активного

- обучения : межвуз. сб. науч. тр. / [под ред. Г. Е. Ковалевой]. – Ленинград, 1990. – С. 57 – 60.
4. Козаков Е. А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение / Е. А. Козаков. – К. : Вища школа, 1990. –248 с.
5. Организация самостоятельной работы студентов в условиях интенсификации обучения / [Алексюк А. Н., Аюрзанайн А. А., Козаков В. А и др]. – К. : ІСДО, 1993. –336 с.
6. Павлова Н. А. Самостоятельная работа студентов при изучении курса «Морфология современного русского языка» / Н. А. Павлова // Самостоятельная работа и активные методы обучения : тезисы докладов, выступлений и сообщений областной межвуз. науч.-практ. конф., (г. Омск, 1 – 2 марта 1989 г.) – Омск, 1989. – С. 153 – 159.
7. Пидкасистый П. И. Психолого-дидактический справочник преподавателя высшей школы / Пидкасистый П. И. Фридман Л. М., Гарунов М. Г. – М. : Педагогическое общество России, 1999. – 354 с.
8. Сериков Г. К. Самообразование: совершенствование подготовки студентов / Г. К. Сериков. – Иркутск, 1992. – 236 с.
9. Червчата Л. М. Особливості організації самостійної діяльності студентів з іноземної мови / Л. М. Червчата // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. – К., 2002. – Вип. 2. –Ч. 2. – С. 458 – 462.

### РЕЗЮМЕ

**Л. В. Филиппова.** Самостоятельная работа студентов в высших учебных медицинских учреждениях как фактор профессионализма.

*В статье рассмотрено, как можно получить компетентных специалистов фармацевтической промышленности при правильной организации самостоятельной работы вчерашних школьников; как самостоятельная работа может влиять на дальнейшее развитие профессиональных умений. Исследованы виды самостоятельной работы студентов, которые используются в Национальном медицинском университете, и возникающие взаимосвязи: студент – преподаватель, студент – студент.*

**Ключевые слова:** специалисты, фармацевтическая промышленность, самостоятельная работа, профессиональные навыки, взаимосвязи.

### SUMMARY

**L. Filippova.** Independent work of students in the higher medical school as factor-professional.

*In article it is considered as it is possible to receive competent experts of a pharmaceutical industry at the correct organisation of independent work of yesterday's schoolboys. As independent work can influence the further development of professional abilities of pharmacists. Some kinds of independent work of the students, arising mutual relations the student-the teacher, the student-the student are considered.*

**Key words:** experts, a pharmaceutical industry, independent work, professional skills, interrelations.